

ประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ
ตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง
อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

The Effectiveness of elderly welfare management according
to Buddhism of the Nam Bo Luang Subdistrict Administrative
Organization San Pa Tong District Chiang Mai Province

ฤดีมาศ วิชัย

นพดณ ปัญญาวิรัตน์

อภิรมย์ สีดาคำ

Rudeemart Wichai

Noppadon Panyaweeratad

Aphirom Seedakham

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author, E-mail : rudeemart96739@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักภวนา 4 กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ หลักภavana 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.23, S.D. = 0.48 และระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.23, S.D. = 0.48)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภavana 4 กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = .882^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01.

3. แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุมีความจำเป็นที่จะต้องจัดบริการทุกด้านควบคู่กันไป ทั้งการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนและการจัดการเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ การใช้หลักภavana

4. ถือว่ามีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ การปรับพฤติกรรมจากร้ายให้ดี จะทำให้ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การเลือกดำเนินชีวิตในรูปแบบของตนเอง จะทำให้ผู้สูงอายุเป็นคนที่จิตใจที่ดี สามารถใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิตได้

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารจัดการ, สวัสดิการผู้สูงอายุ

Abstract

The article contains three objectives: 1) to investigate into the efficacy of the Nam Bo Luang Subdistrict Administrative Organization's elderly welfare management in San Pa Tong District, Chiang Mai Province. 2) Examine the relationship between the Four Bhàvanàs, the Principle Four Cultivations, and the effectiveness of elderly welfare management by the Nam Bo Luang Subdistrict Administrative Organization, San Pa Tong District, Chiang Mai Province; and 3) Develop guidelines for successful elderly welfare management based on Buddhist principles for the Nam Bo Luang Subdistrict Administrative Organization, San Pa Tong District, Chiang Mai Province.

The study found 1) a significant positive relationship ($R = .882^{**}$, $p < 0.01$) between implementing the Four Principles of Bhàvanàs and the

overall effectiveness of elderly welfare management, with an average score of 4.23 (SD = 0.48). This shows that integrating these ideas is critical for improving the health of the elderly. 2) Holistic Service Delivery: The study underlines the importance of comprehensive guidelines for aged welfare management that cover all elements of service delivery in a coordinated fashion. This means aggressively integrating efforts across sectors and effectively translating policy into actual practices. 3) Importance of Meditation Principles: The study emphasizes the importance of incorporating Bhàvanàs' Four Principles into the life of the elderly. Individuals who follow these principles may experience good behavioral changes, leading to happier and more satisfying lives in their communities. Autonomy and Empowerment: The research emphasizes the importance of giving elderly people the freedom to select their own lives. This feeling of self-determination encourages good traits such as compassion and intellect, allowing individuals to effectively face life's problems.

Keywords : Effectiveness, Management, Elderly Welfare

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเรียกได้ว่า เป็นประเทศหนึ่งที่ต้องก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างถาวร จากนโยบายประชากรและการวางแผนครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในอดีต รวมถึงความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี มีอายุที่ยืนยาวขึ้น มีการศึกษา ทักษะความรู้ดีขึ้น ผลสำเร็จดังกล่าว มีผลทำให้ภาวะเจริญพันธุ์และอัตราประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ คาดว่าถึงปี 2573 คนไทยเกือบ 1 ใน 4 จะเป็นประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ผู้สูงอายุมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัยและสุขภาพมากขึ้น ทั้งในด้านที่อยู่อาศัย การบริการด้านสุขภาพและการดูแล การประกันสุขภาพ ประกันชีวิต ตลอดจนการออมเพื่อคุณภาพชีวิตในช่วงชราภาพ ฯลฯ ขณะเดียวกัน

แนวโน้มการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังภาวะทุพพลภาพ โรคที่มีสาเหตุมาจากการเสื่อมสภาพของอวัยวะและโรคสมองเสื่อมในผู้สูงอายุจะมีสัดส่วนสูงขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนทำให้งบประมาณด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จากข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้สูงอายุมีความต้องการและมีความจำเป็นในการได้รับสวัสดิการสังคมจากรัฐหรือจากภาคส่วนอื่นๆ เพื่อต้องการให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี จะเห็นได้ว่า การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประสบปัญหาในหลายรูปแบบ ดังนี้ ขาดการบูรณาการ ขาดความต่อเนื่อง ขาดการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ สวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอ ผู้สูงอายุขาดการรับรู้และความเข้าใจในสิทธิของผู้สูงอายุ การจัดบริการที่ภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วม ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือ ประเด็นสำคัญมีการดำเนินงานแยกส่วนไม่มีลักษณะการบูรณาการและมีอุปสรรค อำนวยในการสั่งการ กลไกการขับเคลื่อนขาดความต่อเนื่องทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติจึงเป็นผลให้ไม่บรรลุเป้าหมาย (วิจิตร พ่วงท่าโก, 2557 : 19) สถานการณ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นความท้าทายสำหรับประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะว่าเมื่อมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นประชากรวัยเด็กลดลง จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากกำลังแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานมีอัตราน้อยลง จนอาจนำมาซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานได้ การพึ่งพิงของประชากรวัยแรงงานในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุและกระทบต่อการแข่งขันของประเทศในอนาคตจะเพิ่มสูงขึ้น (สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, 2557 : 73 - 81)

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจัดว่าเป็นองค์กรภาครัฐที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชน รวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนซึ่งการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้มีการกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ไว้ในหมวด 2 มาตรา 16 (10) ให้เทศบาลเมือง และองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17 (27) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกับเทศบาลเมืองและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตนตามพระราชบัญญัติข้างต้น จึงได้กำหนดให้จัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 โดยมีการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนดังกล่าวกำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเรื่องการส่งเสริมอาชีพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมกีฬาและการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การนันทนาการ การศึกษารวมถึงการสาธารณสุข เช่น การรักษาพยาบาล การป้องกันโรคและควบคุมโรคติดต่อ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันการจัดบริการสาธารณสุขในด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ได้มีการดำเนินการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ งบประมาณและบุคลากรบางส่วนจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปให้ส่วนท้องถิ่นดำเนินการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546 : 43)

ความสำคัญของปัญหา

ผู้สูงอายุ นั้น เป็นวัยที่ควรจะได้รับบริการช่วยเหลือ ในระดับที่จะต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมสมควรประคับประคอง เพราะเป็นวัยมีความเปลี่ยนแปลงไปตามวัยของร่างกายและจิตใจ มีปัญหาสุขภาพไม่ค่อยดีหรือไม่ดีมาก ๆ ราว 1 ใน 5 (ร้อยละ 17.3) ประมาณ 1.28 ล้านคน ซึ่งทำให้มีผลต่อการดำเนินชีวิต จึงเปรียบได้ว่า ผู้สูงอายุก็น่าได้รับการดูแล เหมือนได้ตอบแทนบุญคุณ และเป็นคนกตัญญู ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา เชื่อว่าเป็นเครื่องหมายของคนดี ที่จะทำอย่างไรที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงวัยได้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสะดวกสบายมากขึ้น ในอันที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุ มีสุขภาพดี มีความสุขในบั้นปลายของชีวิต การให้เกียรติยกย่องบิดามารดา เทียบเท่าสิ่งสูงสุดที่คนในครอบครัวจะเคารพ ผู้สูงอายุบางคนยังสามารถดูแลตนเองได้ และมีผู้สูงอายุที่ป่วยนอนติดเตียงติดบ้าน ต้องพึ่งพิงคนอื่นในการดูแลกว่าหนึ่งล้านคน คิดเป็นร้อยละ 15 โดยประมาณ 960,000 คน ช่วยเหลือตัวเองได้บางส่วนอีกประมาณ 63,000 คน ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

ในส่วนของ ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 11 หมู่บ้าน มีผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,392 คน จำแนกออกตามรายหมู่บ้านได้ ดังนี้ 1) หมู่ที่ 1 บ้านโรงวัว จำนวน 250 คน 2) หมู่ที่ 2 บ้านน้ำบ่อหลวง จำนวน 225 คน 3) หมู่ที่ 3 บ้านแพะสันใหม่จำนวน 126 คน 4) หมู่ที่ 4 บ้านจอมแจ้ง จำนวน 155 คน 5) หมู่ที่ 5 บ้านหนองห้า จำนวน 133 คน 6) หมู่ที่ 6 บ้านหนองไหว จำนวน 115 คน 7) หมู่ที่ 7 บ้านหัวฝาย จำนวน 78 คน 8) หมู่ที่ 8 บ้านห้วยไทรงาม จำนวน 98 คน 9) หมู่ที่ 9 บ้านต้นแก้ว จำนวน 60 คน 10) หมู่ที่ 10 บ้านสันเหนือ จำนวน 85 คน และ 11)

หมู่ที่ 11 บ้านหนองหวาย จำนวน 67 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 614 คน และเพศหญิง จำนวน 778 คน และยังมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ซึ่งจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบลน้ำบ่อหลวง ต้องหามาตรการช่วยเหลือขั้นพื้นฐานในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความสุขในการใช้ชีวิตประจำวัน

ถึงแม้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวงจะได้ให้ความสนใจในเรื่องการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การออกตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุทุกบ้าน แต่ก็ดูเหมือนว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุยังไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควร ทั้งนี้ ผู้วิจัยมองว่า ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายและแนวทางการจัดสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบล อาจจะไม่ครอบคลุมปัญหาและตรงกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำเสนอผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในอนาคตข้างหน้าได้ โดยผู้วิจัยมุ่งหวังให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้สูงอายุ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้มากที่สุด อีกทั้ง ยังสามารถนำมาใช้ประกอบการกำหนดแผนในระยะยาวได้อย่างเหมาะสมให้เป็นรูปธรรม เพื่อรองรับกับจำนวนประชากรของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งมีความสำคัญในลำดับต้นๆ เพื่อให้การพัฒนาทางด้านสวัสดิการสังคมให้บรรลุเป้าหมายและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักภavana 4 กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. วิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง จำนวน 311 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,392 คน

- วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุกับหลักภาวนา 4 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท นำเสนอความเรียงประกอบตารางแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 68.4 และเพศชายจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 โดยมีอายุระหว่าง 60-70 ปีจำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมาคืออายุ 71-80 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และอายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สมรส จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 รองลงมาหม้าย จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 โสด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และหย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 โดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา 253 คน คิดเป็นร้อยละ 81.4 รองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 และระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 3,000 - 5,000 บาท จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมาคือมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 และมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 5,000 บาท จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านตนเองจำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 62.4 และอาศัยอยู่บ้านญาติ/บุตรหลานจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6

ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แทนสัญลักษณ์ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แทนด้วยสัญลักษณ์ S.D. , ค่าระดับของความสัมพันธ์ แทนสัญลักษณ์ R

ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.23, S.D. = 0.48 โดยมีการจำแนกรายข้อจะพบว่า

1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.23, S.D. = 0.48
2. ด้านรายได้ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.30, S.D. = 0.52
3. ด้านที่พักอาศัย ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.24, S.D. = 0.53
4. ด้านนันทนาการ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.21, S.D. = 0.54
5. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.15, S.D. = 0.57
6. ด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายการเกื้อหนุนค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.19, S.D. = 0.52

ระดับความสัมพันธ์หลักภานา 4 กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.23, S.D. = 0.48 โดยมีการจำแนกเป็นรายข้อจะพบว่า

1. ด้านกายภานา ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.23, S.D. = 0.52
2. ด้านศีลภานา ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.16, S.D. = 0.54
3. ด้านจิตภานา ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.21, S.D. = 0.58
4. ด้านปัญญาภานา ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.18, S.D. = 0.56

ความสัมพันธ์หลักภานา 4 กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลักภานา 4 กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัด

เชียงใหม่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

หลักกาวนา 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่โดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = .882^{**}$)

หลักกาวนา 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านรายได้ โดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = .821^{**}$)

หลักกาวนา 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายการเกื้อหนุน โดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = .818^{**}$)

หลักกาวนา 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = .811^{**}$)

หลักกาวนา 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านนันทนาการ โดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = .801^{**}$)

หลักกาวนา 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความมั่นคงทางสังคม โดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($R = .788^{**}$)

หลักกาวนา 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($R = .747^{**}$)

แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาของ
องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุมีความจำเป็นที่จะต้องจัดบริการทุกด้าน
ควบคู่กันไป โดยข้อมูลจากเชิงปริมาณพบว่าการจัดสวัสดิการทุกด้านมีความสัมพันธ์ทำให้
ความต้องการจัดสวัสดิการภาพรวมในระดับที่เท่าๆ กัน และข้อมูลเชิงปริมาณพบว่าการจัด
สวัสดิการแต่ละด้านที่ผ่านมานั้นสามารถจัดได้อย่างครอบคลุมในทุกพื้นที่ ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ
เข้ามาเกี่ยวข้องหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วน การ
จัดการเรื่องของนโยบายสู่การปฏิบัติการเงินและงบประมาณ ฯลฯ

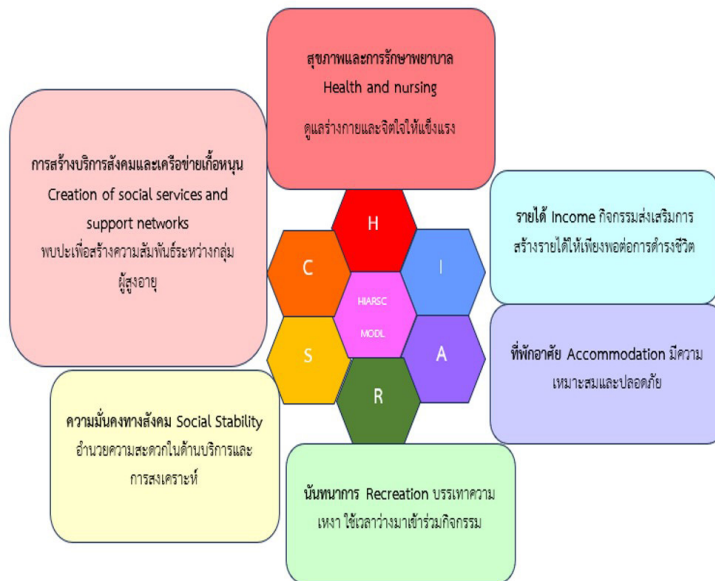
การใช้หลักภavana 4 นั้นถือว่า มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต
ของผู้สูงอายุ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากร้ายให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการที่ผู้สูงอายุอยู่ร่วม
กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การที่ผู้สูงอายุทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้และการที่ผู้สูงอายุใช้ชีวิต
ให้มีความสุข ตลอดถึงการเลือกที่จะดำเนินชีวิตได้ในรูปแบบ ของตนเองได้นั้นจะทำให้ผู้สูง
อายุเป็นคนที่มั่นใจ ไม่ตรี มีจิตใจที่ติงามและสามารถใช้ปัญญาในการที่จะดำเนินชีวิตของ
ตนเองได้ตลอดถึงการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตของตนเองและการแก้ปัญหาในการ
ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยหลักธรรมตามหลักภavana 4 ซึ่งการเน้นการฝึกฝนอบรมตนเอง
อย่างเป็นลำดับ ขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ โดย
เริ่มจากการแสวงหากัลยาณมิตรเพื่อนที่ดี เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้การดำเนินชีวิตในสังคม
ด้วยกันอย่างมีความสุข เป็นการฝึกอบรมเพื่อขัดเกลากาย วาจา ใจ ของตนให้บริสุทธิ์อยู่
ร่วมกันในกรอบของสังคมที่ติงาม รวมถึงเรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่าง
เกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและกัน เป็นการฝึกอบรมจิตให้เกิดสมาธิด้วยการสำรวมระวังใจไม่
ให้หวนไหวไปตามอำนาจของนิรวณและสิ่งที่เป็นอกุศล เผ้าสังเกต ปรากฏการณ์ในใจ
ตนเองอย่างเป็นกลางด้วยความมีสติซึ่งเป็นพื้นฐานในการฝึกอบรมปัญญาให้รู้แจ้ง สัจธรรม
และชีวิต นำไปสู่การจัดการกับชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยปราศจากสิ่งเป็นความทุกข์ทาง
ใจ การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุหลักภavana 4 นี้ จึงเป็นคุณสมบัติที่เพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้สูง
อายุและเป็นคุณค่าที่มีความสำคัญมากต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมโดยเฉพาะ
การปฏิบัติตนการอยู่ร่วมกันในสังคมและการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้
อย่างมีความสุข ในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยมีการเสนอ
แนวทางการจัดสวัสดิการทั้งหมด 6 ด้าน โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ วัยต้น (อายุ 60 - 69
ปี) วัยกลาง (70 - 79 ปี) และวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) ทั้งนี้ การจัดสวัสดิการ จากการศึกษา

พบว่า ควรจัดให้เหมาะสมกับช่วงวัย เช่น วัยต้นยังสามารถทำงาน และช่วยเหลือตนเองได้ อยู่ ดังนั้น ควรเน้นไปที่การจัดสวัสดิการด้านรายได้และการออม วัยกลางเป็นวัยที่ร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลงมากขึ้น และเริ่มตระหนักในการใช้ชีวิตบั้นปลาย ดังนั้นควรเน้นไปที่ การจัดกิจกรรมทางสังคมและการดูแลป้องกันสุขภาพ หรือวัยปลายซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ควรเน้นไปที่การดูแลสุขภาพ เป็นต้น

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($= 4.23$, $S.D. = 0.48$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายการเกื้อหนุน อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ พิศมัย ผาอินดี ได้ทำวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลพะว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร” (พิศมัย ผาอินดี, 2561 : บทคัดย่อ) ความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = .882^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 กล่าวคือเมื่อมีการปฏิบัติตามหลักภาวนา 4 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานก็จะเพิ่มขึ้น อภิปรายได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่มีประสิทธิผลการจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพ หลักภาวนา 4 จึงเป็นหลักการพัฒนาบุคคลโดยมีกรอบแห่งการพัฒนา 4 ประการ คือ การพัฒนาตนเองให้มีสติตั้งอยู่ในความไม่ประมาท การทำตนให้ตั้งอยู่ในกรอบระเบียบข้อประเพณีที่ดีงามของสังคม การอบรมจิตของตนให้มีความผ่องใส การพัฒนาปัญญา ทำให้เป็นผู้มีเหตุผล

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

H = Health and nursing สุขภาพและการรักษาพยาบาล มีศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน บริการให้ความรู้ แนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ

I = Income รายได้ ส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน การจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การให้ส่วนลดในรายการต่าง ๆ

A = Accommodation ที่พักอาศัย ที่พักอาศัยที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุมีความเหมาะสมและความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางการเงินหรือปัญหาอื่น ๆ อันเป็นเหตุจำเป็นต้องแยกออกจากครอบครัวหรือผู้มีรายได้น้อย ต้องมีการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด

R = Recreation นันทนาการ จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสาร แหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา การจัดทัศนศึกษาด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ

S = Social stability family ความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงกับผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น การส่งเสริมการจัดการศพตามประเพณี การจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ศูนย์ส่งเสริมการดูแลสุขภาพประจำหมู่บ้าน

C = Creation of social services and support networks การสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน จัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน การให้ความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการจัดระบบและกระบวนการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุให้ง่าย ไม่ซับซ้อน และมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ
- 2) ควรมีการจัดสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง เช่น มีการส่งเสริมการจัดการศพตามประเพณี มีการฌาปนกิจให้ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติ เป็นต้น
- 3) ควรมีการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานโดยมีการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมจากครอบครัว ชุมชนและสังคมเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศได้ในอนาคต
- 4) ควรมีการจัดนโยบายโครงการผู้สูงวัยใจธรรมะเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตให้แก่ผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีการปรับตัวในด้านความสามารถในการทำงานเพื่อที่จะหารายได้ จึงต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับงานที่ต้องทำ
- 2) การบริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุนั้นหากหน่วยงานหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่มีสถานที่เพียงพอ จึงควรมีการขยายหรือให้งบประมาณที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้เพียงพอกับจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น

3) องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการซ่อมแซมที่พักอาศัยให้ผู้สูงอายุที่ยากจนหรือไม่มีที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยมีการดำเนินกิจกรรมและอุดหนุนเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ หลักภาวนา 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.23, S.D. = 0.48 และระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X}$) = 4.23, S.D. = 0.48) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวนา 4 กับประสิทธิผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = .882^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01. แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุมีความจำเป็นที่จะต้องจัดบริการทุกด้านควบคู่กันไป ทั้งการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนและการจัดการเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ การใช้หลักภาวนา 4 ถือว่ามีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ การปรับพฤติกรรมจากร้ายให้ดี จะทำให้ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การเลือกดำเนินชีวิตในรูปแบบของตนเอง จะทำให้ผู้สูงอายุเป็นคนที่มีจิตใจที่ดี สามารถใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิตได้

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2548). **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม**. นนทบุรี : เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- วิจิตรา พ่วงท่าโก. (2557). **รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมอันพึงประสงค์ของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ประทับช้างอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสาร
เทคโนโลยีภาคใต้ : 7 (1), 73 - 82.

พิศมัย ผาอินดี. (2561). ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล
ห้วย อำเภอบ้านนา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์. สาขา
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.